

RESÜMEE

Vähipatsientide psühholoogiline ja sotsiaalne toetus

Katrin Raamat, SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla

Vähidiagnoosi ja raviga sageli kaasnev emotsionaalne stress, hirm vähi kordumise ees ning päevast päeva kogetavad füüsilised vaevused võivad olla vähiga elavate inimeste ja nende lähedaste psühholoogilise distressi põhjuseks või varasemate psühholoogiliste probleemide võimendajaks. Füüsilise ja psühholoogilise toimetuleku probleemid võivad omakorda mõjutada sotsiaalset toimetulekut. Inimesed võivad kaotada töövõime ja suutlikkuse täita muid seni tavapäraseid sotsiaalseid rolle. Uurimused näitavad, et vähi ja teiste tõsiste haigustega kaasnevad valu, jõuetus, liikumisprobleemid. Pahatihti kogetakse kommunikatsiooniprobleeme arstidega haiguse ja sümptomitega toimetuleku küsimustes, sage kaaslane on depressioon, stress, puudulik tugi lähedaste poolt, majanduslikud probleemid, töökaotus, sobivate teenuste puudumine või halb kättesaadavus. Patsiendid ei ole teadlikud olemasolevatest ressurssidest, mis aitaksid neil oma probleeme leevendada ja kui nad ongi teadlikud, siis on takistuseks liikumisraskused, jõuetus, valu, transpordi puudumine, majanduslik kitsikus. Tõsine haigus ja eluperspektiivide muutus toob endaga sageli kaasa ka vastamist vajavad spirituaalsed ja eksistentsiaalsed küsimused.

Vähahaiged ja nende perekonnad kogevad igapäevaelus erinevaid tõsiseid probleeme. Sõna probleem tähistab olukorda, millega kaasneb kahtlus, ebakindlus või raskus, olukorda, mida on keeruline ohjata või kontrollida. Sellistes olukordades vajavad inimesed igakülgset tuge, mida pakub psühhosotsiaalse töö põhimõtete järgi osutatav professionaalne töö.

Termin psühhosotsiaalne tuleb sõnadest *psyche* (kr.) ja *socialis* (ld.), ühendades endas mõlemad, nii psüühilised kui sotsiaalsed aspektid. See tähistab püüdu mõista inimese kogemuse täielikkust ja tema meelte suutlikkust aidata füüsilisel kehal tulla toime tema sotsiaalses keskkonnas.

Psühhosotsiaalses töös keskendutakse inimese tervisele, heaolule, füüsilisele ja psühholoogilisele toimetulekule kui tervikule, ega tegeleta iga aspektiga eraldi. Psühhosotsiaalse toetuse osutamisel tuleb tunda ja võtta arvesse ka keskkonda, milles inimene elab. Vähiravis on psühhosotsiaalse toetuse eesmärgiks inimliku kergendustunde pakkumine ja võimalikult turvalise, taastumisele ja elus kontrolli saavutamisele kaasa aitava keskkonna loomine. Väga oluline on psühhosotsiaalse toetuse jätkuvus kogu inimese jaoks raske kogemuse kestel ja hea koostöö kõigi vahel, kes on kaasatud ravi ja toetuse osutamise protsessi. See jätkuvus ulatub ravist, hoolest ja toetusest, mida osutavad arstid ja õed ning nende kõrval sotsiaaltöötajad, psühholoogid, hingehoidjad, kuid ka pereliikmed ja sõbrad ning hoolivatest suhetest, milles inimene võib kogeda mõistmist, tingimusteta armastust, tolerantsi kuni inimesele vajalike professionaalsete tervishoiu-, psühholoogiliste- ja sotsiaalteenusteni.

Ettekandes tutvustatakse Põhja-Eesti Regionaalhaigla palliatsiooniteenistuse spetsialistide tööd ning psühholoogilise ja sotsiaalse e. psühhosotsiaalse toetuse osutamise kogemust.